

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

- Dansk Numismatisk Forening • Føroya Myntsavnarafélag • Myntsafnarafélag Íslands •
- Norsk Numismatisk Forening • Numismatiska Föreningen i Åbo • Skånes Numismatiska Förening •
- Suomen Numismaattinen Yhdistys • Svenska Numismatiska Föreningen •
- Nationalmuseets Myntkabinett • Den kgl. Mønt- og Medaillesamling • Kungl. Myntkabinettet •
- Myntsafn Seðlabanka og Þjóðminjasafns • Numismatiska Forskningsgruppen •
- Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo Myntkabinett •

Nominalangivelser på greske mynter

*Guldmønten fra Lejre-skatten – En unik
vesteuropæisk imitation af Justinians solidus*

*Haner og skib – Nyt eksemplar af sjælden
mønttype fra 800-tallets Hedeby*

Speciedaler 1704, København

Elias Brenners sigillstamp

2 skilling i rent sølv – af interesse for kongehuset

C. J. Thomsen som 18-årig på møntauktion

Nr. 3 • August 2012

C. J. Thomsen som 18-årig på møntauktion

Af Jørgen Steen Jensen

Ofte betegnes den første tredjedel af 1800-tallet som en kulturel guldalder i Danmark. Trods krige og ulykker under Napoleonskrigene og den dermed følgende Englandskrig, så oplevede man en kulturel blomstring som vel aldrig før. For blot at nævne nogle få eksempler: H. C. Andersen fik sit første gennembrud som digter og forfatter, N. F. S. Grundtvig skrev mange af sine kendte salmer og sange samtidig, Adam Oehlenschläger skrev fædrelandssangen "Der er et yndigt land...", H. C. Ørsted gjorde sin epokegørende opdagelse med elektromagnetismen, og Christian Jürgensen Thomsen (1788-1865) vandt sig et navn både som arkæolog, museumsmand og numismatiker.

For C. J. Thomsen var der ingen modsætning mellem selv at samle, fra 1832 at være lønnet inspektør i Det kongelige Møntkabinet og selv at udarbejde vigtige møntkataloger over private samlinger, således over sin numismatiske læremester, den kongelige hof kleinsmed Georg Friedrich Timms samling (1746-1829). Thomsens virksomhed var så omfattende, at man næppe indenfor overskuelig tid får et fuldt overblik over blot den numismatiske del. En del af Thomsens øvrige museumsvirksomhed er skildret af min desværre nu afdøde kollega og (næsten!) navnefælle, Jørgen Jensen.¹

Vi ved fra en artikel, der for nogle år siden blev trykt her i bladet,² at Thomsen havde en stimulerende kulturel baggrund i sin familie, hvor faderen hørte til blandt byen Københavns ledende internationale købmænd. Et tilfældigt fund i et auktionskatalog i biblioteket til L. E. Bruuns samling fortæller om, hvad katalogets daværende ejer, den 18-årige Thomsen, fik ud af 10. februar 1807 at overvære auktionen over mønt- og medaljesamlingen tilhørende storkøbmanden Peter van Hemert (1734-1810).³

For nu at begynde med titelbladet, så havde Thomsen her tilføjet den ikke uvæsentlige oplysning, at kataloget var forfattet af Professor Ramus – Christian Ramus var direktør for Det kongelige Mynt- og Medaille Cabinet på Rosenborg og utvivlsomt en ledende numismatisk autoritet i datidens København. Peter van Hemert var en storkøbmand og storforetager, der blev holdt oppe af staten, indtil han måtte opgive i 1805 og gik fallit. Peter van Hemerts familie og liv samt kulturelle interesser er levende skildret af Hanne Raabyemagle i bogen om Nationalmuseets ejendom i Brede.⁴

Nu gives ordet til C. J. Thomsen selv, det vil sige, at her kommer en udskrift af hans notater forrest i auktionskataloget.

"Guldet 1970 – 4 - 11

Medaillerne 2078 – 5

Mynterne 1277 – 4 - 7

5327 – 2 - 2

er Beløbet af v. Hemmerts Myntsamling. [Altså 5.327 rigsdaler, 2 mark, 2 skilling]

.....

Indlagt Medalje Skab med forgylde Zirater, forsynet med 80 Skuffer til Medailler, belagt i Bunden med grønt Klæde, og to større Skuffer neden under og to andre oven.

Thomsen 42 rdr. – 0 - 0"

Altså den unge Thomsen købte von Hemerts store medaljeskab med 80 medaljeskuffer plus fire ekstra til særligt store objekter. Man kan sige, at det var

en fornuftig investering, og man kan glæde sig over, at han, bogstavelig taget, havde penge med hjemme fra. Et stort mønt- og medaljeskab var en god begyndelse, når man ville være storsamler. Thomsen fortsætter:

"Den Samlede Mengde af Liebhabere gjorde Mynterne temmelig dyre paa denne Auction, imidlertid kan følgende tiene til Efterretning

Species Coursen var dengang 47½%

Altsaa omtrent 1 rd. 2 mk. 14 s. p(er) Specie

Coursen paa Hamborger Bank 50¼% vista

Tillige maae anmærkes at Guldets formedelst Franskmændenes Besættelse af Hamburg der var steget til en usædvanlig Højde, ja man betalte endog her 5 r 4 mk for en Friderichsd'or. Hvad der end mere bidrog til de høje Priser, var at Cabinettet paa Rosenborg kort tilforn var meget betydeligen bleven bestiaalen, fornemligen C 5 Medailler og disse nu igjen her skulle anskaffes.

At nogle af de sidste og almindelige Mynter ere solgte noget under Coursen kom af at man endeligen ville ende Auctionen Fredag Aften hvilken som Sabath altsaa gjorde at ingen Jøder fandtes der.

Denne Catalog er udskrevet ved

Thomsen jun."

Når direktøren for Det kgl. Mønt- og Medaillecabinet Christian. Ramus (1765-1832) havde givet sig af med at katalogisere van Hemerts samling, må det, som nævnt, nok skyldes behovet for at komplettere samlingen efter det ovenfor omtalte store tyveri året før fra Cabinettet på Rosenborg.⁵ Samtidig var van Hemert ikke mindst staten skyldig store summer,⁶ og man kan sagtens forestille sig, at en højere finansembedsmand har antydnet noget om van Hemerts store samling til Cabinetts øverste chef, overhofmarskal Adam Wilhelm Hauch, som derefter har givet Ramus det man på moderne dansk kalder "et vink med en vognstang". Det er ellers svært at forestille sig den stuelærde Ramus anvende tid på at udarbejde et kommercielt auktionskatalog.

Afsluttende kan det siges, at den unge Thomsens indkøb af Peter van Hemerts medaljeskab med i alt 84 skuffer eller bakker viser, at Thomsen allerede som 18-årig havde ambitioner om at blive storsamler inden for numismatik. Man kan glæde sig over, at familiens materielle baggrund var så velpolstret, at dette uden videre lod sig gøre, ligesom Thomsen året efter – givetvis af samme årsag – var i stand til fra boet at købe den tidligere kongelige kabinetssekretær Ove Høegh Guldbergs store antikke møntsamling.⁷

Medalje over C.J. Thomsen skåret af Sophus Lindahl i 1910 For Numismatisk Forening (se NNUM 1991 s. 79).

1 Jørgen Jensen, *Thomsens Museum*, København 1992.

2 Victor Hermansen, Christian Jürgensen Thomsen og G. F. Timm, *NNUM* 1988, s. 162-67. Artiklen blev fundet i Hermansens arkiv i Det Kongelige Bibliotek, idet han på grund af sin pludselige død 1960 aldrig selv fik den bragt i trykken. Det skyldes hans yngre kollega, antikvar, mag.art. Kirsten Elizabeth Høgsbro, at artiklen kom frem her i bladet.

3 von Hemmertske Mynt-Kabinet. *En Samling af mest danske og norske Mynter og Medailler i Guld og Sølv, som ved offentlig Auktion blive bortsolgte den 10de Februar 1807 i Boets forrige Gaard No.3 paa St.[ore] Kiøbmagergade*. Dette her omtalte eksemplar af kataloget findes i biblioteket i L. E. Bruuns Mønt- og Medaillesamling, nr. 877. – Storkøbmanden Peter van Hemert (1734-1810) havde i den senere del af sit liv store økonomiske problemer blandt andet på grund af betydelige lån fra staten, og auktionen var et tvangssalg.

4 Tove Clemmensen og Hanne Raabyemagle, *Brede Hovedbygning 1795-1806. Etatsråd Peter van Hemerts sommerbolig*, Nationalmuseet, København 1996, s. 51-79.

5 Georg Galster, Tyveriet paa Møntkabinetet 1806, *Numismatisk Forenings Medlemsblad*, bd. 10, 1927, s. 125-27.

6 Harald Jørgensen, Peter van Hemert, *Dansk Biografisk Leksikon*, 3. udgave, bd. 6, s. 244-45.

7 Anne Kromann & Jørgen Steen Jensen, C. J. Thomsen som numismatiker, *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie*, 1988, s.98 og s. 109.